

Załącznik do Uchwały nr

Rady Miejskiej w Zwoleniu

z dnia2017

*„Program Wspierania
Rodziny w Gminie
Zwoleń na lata
2017 – 2019”*

Zwoleń 2017 r.

Spis treści

I. Wstęp	3
II. Regulacje prawne	4
III. Diagnoza sytuacji rodzin	5
1. Demografia	5
2. Rynek pracy	7
3. Pomoc społeczna.....	8
4. Asystent rodziny i inne formy pomocy w opiece i wychowaniu dziecka	14
5. Karta Dużej Rodziny	16
6. Sytuacja mieszkaniowa	17
IV. Cele programu	18
V. Adresaci programu	20
VI. Podmioty świadczące pomoc w zakresie wspierania rodziny, partnerzy programu.....	20
VII. Oczekiwane rezultaty	21
VIII. Źródła finansowania programu	21
IX. Wdrażanie i monitoring	21
X. Podsumowanie	22

I. Wstęp

Rodzina jest najważniejszą i podstawową grupą społeczną, na której opiera się całe społeczeństwo. Jako naturalne środowisko życia dziecka ma największy wpływ na jego rozwój w każdej sferze – emocjonalnej, intelektualnej i poznawczej. To właśnie rodzina najsilniej oddziałuje na kształtowanie osobowości dziecka, tworzenie jego systemu wartości i wiary we własne możliwości, dlatego tak ważne by funkcjonowała ona prawidłowo i wypełniała swoje funkcje jak najlepiej.

Zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej rodzina, to osoby spokrewnione lub niespokrewnione pozostające w faktycznym związku, wspólnie zamieszkujące i gospodarujące.

Według ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy, małżonkowie zobowiązani są według swych sił oraz możliwości zarobkowych i majątkowych, przyczynić się do zaspokajania potrzeb rodziny, którą przez swój związek założyli. Zadośćuczynienie temu obowiązkowi może polegać także na osobistych staraniach o wychowanie dzieci i na pracy we wspólnym gospodarstwie domowym.

Najistotniejszym elementem w życiu dziecka, kształtującym jego przyszłość jest środowisko rodzinne, czyli struktura rodziny, atmosfera wychowawcza w domu, sytuacja zdrowotna oraz materialna, a także poziom wykształcenia członków rodziny. Prawidłowo funkcjonująca rodzina jest w stanie zapewnić bezpieczeństwo emocjonalne, a także przystosowanie do życia w społeczeństwie.

W ostatnich latach, w wyniku zmian społeczno - gospodarczych, zmianie ulega struktura oraz funkcja rodziny. Bezradność wynikająca z zaburzenia równowagi systemu rodzinnego jest często przyczyną nieodpowiedniego funkcjonowania rodziny. W rodzinach dotkniętych wieloma problemami, takimi jak: ubóstwo, bezrobocie, uzależnienia, przestępczość, niepełnosprawność, itp. bardzo często występują także problemy wychowawcze, co sprawia, iż postrzegane są jako rodziny dysfunkcyjne. W związku z tym rodzina powinna być szczególnie wspierana. Możliwe jest to poprzez liczne programy profilaktyczne, terapeutyczne oraz informacyjne. Głównym celem tych działań jest przywrócenie rodzinie sprawnego funkcjonowania oraz odzyskania umiejętności prawidłowego pełnienia ról opiekuńczo – wychowawczych.

II. Regulacje prawne

Zawarcie małżeństwa, założenie rodziny, prawa i obowiązki z tego wynikające, są ściśle powiązane z ochroną praw jednostki jako człowieka i obywatela. Stosunek państwa do rodziny oraz zakres jej ochrony określają normy prawne ujęte w ustawie zasadniczej - Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Zgodnie z art. 18 Konstytucji – małżeństwo, jako związek kobiety i mężczyzny, rodzina, macierzyństwo i rodzicielstwo znajdują się pod ochroną i opieką Rzeczypospolitej Polskiej. Państwo powinno stwarzać optymalne warunki dla prawidłowego funkcjonowania rodziny, wspierać ją w sferze społecznej, socjalnej, gospodarczej, a także chronić ją przed zagrożeniami.

Znaczącym aktem prawnym (o charakterze międzynarodowym) w dziedzinie ochrony praw człowieka i rodziny jest Powszechna Deklaracja Praw Człowieka. Obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz organizacji pieczy zastępczej spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego oraz na organach administracji rządowej.

„Program wspierania rodziny w Gminie Zwoleń na lata 2017-2019” opracowano w oparciu o ustawę o wspieraniu rodziny i systemu pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 roku. Zgodnie z art. 176 pkt 1 przedmiotowej ustawy, opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodzin należy do zadań własnych gminy. Program wspierania rodziny uchwała rada gminy po rozpoznaniu potrzeb (art. 179 ust.2).

Opracowanie Programu oraz jego wdrażanie będzie realizowane w oparciu o przepisy prawne:

- ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej;
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej;
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie;
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy;
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie;
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi;
- ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty;

- ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3;
- ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych;
- ustawa z dnia 11 lutego 2016r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci;
- ustawa dnia 4 listopada 2016r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”;
- ustawa z dnia 7 września 2007r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów;
- ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego;
- ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych;
- ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy.

Poza wyżej wymienionymi ustawami, „Program Wspierania Rodziny w Gminie Zwoleń na lata 2017 – 2019” wpisuje się w Strategię Polityki Społecznej dla Województwa Mazowieckiego do 2020 roku, która jest jednym z najważniejszych dokumentów wyznaczających główne kierunki rozwoju i wdrażania polityki społecznej. W przedmiotowej Strategii określono priorytetowe kierunki regionalnej polityki społecznej.

III. Diagnoza sytuacji rodzin

1. Demografia

Na terenie gminy Zwoleń, w strukturze ludności według płci, przeważają kobiety stanowiące 51,19% ludności. Oznacza to, że na 100 mężczyzn przypada 105 kobiet.

Tabela 1. Liczba ludności Gminy Zwoleń w latach 2013-2015

Lata	Ogółem	w tym na wsi	Mężczyźni	Kobiety	Kobiety na 100 mężczyzn	Ludność na 1 km ²
2013	15342	7230	7488	7854	105	95
2014	15319	7254	7484	7835	105	94
2015	15290	7346	7463	7827	105	94

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Liczba ludności po 2000 r. zaczęła powoli spadać i w 2015 r. w porównaniu w rokiem 2010 zmniejszyła się o 326 osób. Taką samą tendencję obserwuje się

oczywiście, jeśli weźmiemy pod uwagę wzrost liczby kobiet i mężczyzn. Notuje się spadek ludności oraz urodzeń dzieci. Poniższa tabela przedstawia zestawienie danych dotyczących liczby urodzeń, małżeństw i zgonów.

Tabela 2. Liczba urodzeń, małżeństw i zgonów w latach 2013-2015

Lata	Urodzenia	Małżeństwa	Zgony
2013	131	85	138
2014	151	71	147
2015	146	89	156

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Ludność gminy Zwoleń nieznacznie, ale systematycznie maleje. Spadek liczby ludności spowodowany jest min. ujemnym saldem migracji, które w roku 2015 przedstawiało się na poziomie – 23.

Tabela 3. Liczba mieszkańców Gminy w podziale na wiek (stan na koniec XII 2015)

Wyszczególnienie	Płeć	0-2	3-6	7-12	13-15	16-19	20-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65 i więcej	Ogółem
Miasto Zwoleń	M	98	167	232	103	199	239	570	628	521	548	478	3783
	K	185	138	210	108	202	250	562	601	534	674	795	4259
Gmina - obszar wiejski	M	130	193	245	123	192	286	615	547	453	473	423	3680
	K	117	150	220	119	170	313	564	502	408	462	641	3666
Razem	M	228	360	477	226	391	525	1185	1175	974	1021	901	7463
	K	204	288	430	227	372	563	1126	1103	942	1136	1436	7827

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wskaźnik obciążenia demograficznego, mierzony stosunkiem liczby ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym wynosi dla Gminy Zwoleń 59,3. Natomiast na 100 osób w wieku produkcyjnym przypada 30,1 w wieku poprodukcyjnym.

Tabela 4. Struktura wieku mieszkańców Gminy Zwoleń

Rok	Ludność w wieku:				
	Przedprodukcyjnym (14 lat i mniej)	Produkcyjnym		Poprodukcyjnym	
	Ogółem	Kobiety 15-59 lat	Mężczyźni 15-64 lat	Kobiety 60 lat i więcej	Mężczyźni 65 lat i więcej
2013	2313	4857	5465	1892	815
2014	2294	4806	5427	1944	848
2015	2291	4770	5339	1989	901

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Z powyższej analizy wynika, że na skutek zmian społecznych w Gminie Zwoleń spadła (i wciąż spada) liczba osób w wieku przedprodukcyjnym, natomiast wzrasta liczba osób w wieku poprodukcyjnym.

2. Rynek pracy

Gmina Zwoleń jest typowo rolnicza, gospodarstwa rolne są o niewielkim areale, a uzyskiwane z nich dochody nie zabezpieczają podstawowych potrzeb bytowych.

Podstawowym i wyciskającym negatywne piętno na charakterystyce społeczności lokalnej problemem na terenie gminy Zwoleń, jest liczba osób pozostających bez pracy. Z problemem bezrobocia należy wiązać ubóstwo i trudną sytuację (nie tylko materialną) wielu rodzin, w tym rodzin wielodzietnych i niepełnych na terenie gminy. Stan bezrobocia na terenie działania Powiatowego Urzędu Pracy w Zwoleniu obrazuje Tabela 5.

Tabela 5: Stan bezrobocia w gminie Zwoleń na koniec grudnia 2010-2016r.

Gmina	2010				2016			
	Liczba bezrobotnych		Bezrobotni z prawem do zasiłku		Liczba bezrobotnych		Bezrobotni z prawem do zasiłku	
	Ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	Ogółem	kobiety	ogółem	kobiety
Gmina Zwoleń (bez miasta)	645	309	53	20	443	206	65	26
Miasto Zwoleń	728	324	78	22	492	247	93	49
Ogółem	1 373	633	131	42	935	453	158	75

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z PUP Zwoleń

Zdecydowana większość osób pozostających w rejestrach PUP stanowią bezrobotni bez prawa do zasiłku. Należy zwrócić uwagę, że w stosunku do roku 2010 udział osób bezrobotnych z prawem do zasiłku wzrósł. Ponadto zmalała ilość osób bezrobotnych pozostających w rejestrach Urzędu Pracy.

Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w Powiatowym Urzędzie Pracy w mieście i gminie Zwoleń na koniec grudnia 2016 r. wynosiła 935 osób, z czego największa liczba pozostających bez zatrudnienia, to osoby bez wykształcenia średniego, bez kwalifikacji zawodowych, bez doświadczenia zawodowego oraz długotrwale bezrobotne. Znaczna część tych osób jest klientami Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zwoleniu. Wśród najczęstszych powodów korzystania z pomocy MOPS-u są bezrobocie i ubóstwo.

Z analizy dokumentów tych osób wynika, że dominującymi barierami w znalezieniu i utrzymaniu pracy są:

- niskie wykształcenie,
- brak specjalistycznych umiejętności zawodowych,
- brak doświadczenia zawodowego,
- brak umiejętności poruszania się na rynku pracy.

Czynniki te determinują złą sytuację finansową i powodują uzależnienie od MOPS. Wiąże się to z marginalizacją społeczną, bezradnością w rozwiązywaniu wielu problemów życia codziennego. Wypadnięcie z rynku pracy niejednokrotnie staje się powodem wykluczenia społecznego. Osoby nie mają motywacji i środków, aby zdobyć czy podwyższyć swoje kwalifikacje. Finansowanie dokończania się jest poza zasięgiem ich możliwości.

3. Pomoc społeczna

Pomoc społeczna należy do zadań jednostek samorządu terytorialnego. Według ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej - pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, przy wykorzystaniu własnych uprawnień, zasobów i możliwości. Pomocy społecznej udziela się osobom i rodzinom w szczególności z powodu:

- ubóstwa;
- sieroctwa;
- bezdomności;
- bezrobocia;
- niepełnosprawności;
- długotrwałej lub ciężkiej choroby;
- przemocy w rodzinie;
- potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi;
- potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności;
- bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego zwłaszcza w rodzinach niepełnych i wielodzietnych;
- trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy,
- trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
- alkoholizmu i narkomanii;
- zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej;
- klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Pomoc społeczna polega w szczególności na:

- pracy socjalnej,
- przyznawaniu i wypłacaniu świadczeń,
- prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej,
- analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej,
- realizacji zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych,
- rozwijaniu nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb,
- wspieraniu rodzin przez asystenta rodziny.

Zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych oraz organizacji pieczy zastępczej spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego oraz organach administracji rządowej. Obowiązek ten jest realizowany w szczególności poprzez współpracę tych jednostek ze środowiskiem lokalnym, sądami i ich organami pomocniczymi, a także Policją, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, kościołami, związkami wyznaniowymi oraz organizacjami społecznymi.

Poniżej zaprezentowano dane dotyczące rodzin objętych pomocą społeczną w gminie Zwolen.

Tabela 6: Rodziny objęte pomocą MOPS w Zwoleniu

Wyszczególnienie	2013	2014	2015	2016
Osoby i rodziny którym udzielono wsparcia				
Liczba osób	1628	1450	1552	1416
Osoby i rodziny którym przyznano świadczenie				
Liczba osób	893	819	892	801
Liczba rodzin	504	475	518	475
Osoby i rodziny którym przyznano świadczenie pieniężne				
Liczba osób	410	489	390	363
Liczba rodzin	388	472	377	351
Osoby i rodziny którym przyznano świadczenie niepieniężne				
Liczba osób	518	804	544	523
Liczba rodzin	286	443	316	312

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MOPS w Zwoleniu

Należy zauważyć, że systematycznie zmniejsza się liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej. Jednocześnie rodziny nieposiadające własnego źródła dochodu bądź o niższych zasobach będą nadal funkcjonować w systemie pomocy społecznej. Zawsze znajdą się osoby i rodziny potrzebujące pomocy w przewycięzaniu trudnych

sytuacji życiowych. Pomoc projektowana dla poszczególnych środowisk powinna być poprzedzona rzetelną diagnozą potrzeb. Umożliwia to dobranie odpowiednich form pomocy dla danej rodziny, a w konsekwencji podniesienie skuteczności świadczonych usług. Wielopłaszczyznowe podejście w określeniu potrzeb powinno w rezultacie zaowocować usamodzielnieniem się środowiska od konieczności pomocy z zewnątrz. Aby to osiągnąć należy szczególnie nacisk położyć na wdrożenie działań aktywizująco-wspierających zarówno jednostkę jak i jej środowisko.

Tabela 7: Środowiska objęte pomocą społeczną

Wyszczególnienie	Rok 2013	Rok 2014	Rok 2015	Rok 2016
Ubóstwo				
Liczba rodzin	332	318	293	174
Liczba osób w rodzinie	1155	1106	918	545
Bezrobocie				
Liczba rodzin	395	375	410	375
Liczba osób w rodzinie	1313	1189	1282	1168
Niepełnosprawność				
Liczba rodzin	33	30	32	33
Liczba osób w rodzinie	67	60	59	51
Długotrwała lub ciężka choroba				
Liczba rodzin	165	159	168	147
Liczba osób w rodzinie	435	400	409	347
Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych				
Liczba rodzin	57	46	54	49
Liczba osób w rodzinie	285	228	223	191
Alkoholizm				
Liczba rodzin	5	3	2	3
Liczba osób w rodzinie	11	6	5	3
Potrzeba ochrony macierzyństwa				
Liczba rodzin	48	37	38	33
w tym wielodzietność:				
Liczba rodzin	48	37	38	33
Bezdomność				
Liczba rodzin	1	2	2	3
Liczba osób w rodzinie	1	2	2	3
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego				
Liczba rodzin	4	6	9	4
Liczba osób w rodzinie	4	6	9	4
Zdarzenia losowe				
Liczba rodzin	0	1	0	0
Liczba osób w rodzinie	0	3	0	0
Przemoc w rodzinie				
Liczba rodzin	1	2	1	2
Liczba osób w rodzinie	6	7	3	8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MOPS w Zwoleniu

Na podstawie powyższych danych należy zauważyć, że istotnym problemem, z jakim zmagają się rodziny i polityka władz miasta jest ubóstwo i bezrobocie. Jest to problem zarówno społeczny jak również gospodarczy. Bezrobocie jest silnie skorelowane z występowaniem innych problemów społecznych, a jego zmniejszenie powodować będzie m. in. zmniejszenie wydatków miasta na pomoc społeczną.

Wyjaśnić należy, że w danej rodzinie może występować kilka zdefiniowanych problemów. Jednym z nich, z którym borykają się rodziny na terenie gminy Zwoleń, jest problem uzależnień, w tym w głównej mierze - uzależnienie od alkoholu. Profilaktyka uzależnień nabiera coraz większego znaczenia w obecnym czasie, naznaczonym konkurencją w szkole, w pracy i życiu. Nie wszyscy są w stanie podołać wymaganiom nowych czasów i często znajdują odskocznię w alkoholu i narkotykach. Doświadczenie i badania społeczne pokazują, że te dwa nałogi są coraz częściej udziałem rodzin „szanowanych” i nie podejrzewanych nawet o kontakt z tymi używkami. Na problem uzależnień od papierosów, alkoholu i narkotyków szczególnie narażeni są ludzie młodzi – uczący się, ale także absolwenci, którzy na skutek wpływu środowiska, problemów z nauką bądź problemów ze znalezieniem pracy mogą w ten, jak się im wydaje, szybki i prosty sposób pozbyć się trosk. Coraz częściej sięganie po alkohol i narkotyki przez ludzi młodych staje się efektem mody bądź wpływu nieformalnych grup. Dzieci i młodzież nie do końca jednak zdają sobie sprawę z negatywnych skutków takiego eksperymentowania z silnie uzależniającymi środkami.

Poza zadaniami z zakresu pomocy społecznej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Zwoleniu realizuje także inne, poza pomocowe zadania zlecane. Są to:

- świadczenia rodzinne,
- świadczenia wychowawcze,
- świadczenia z funduszu alimentacyjnego,
- świadczenia rodzicielskie,
- świadczenia wynikające z ustawy o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”.

Dane dotyczące realizacji wypłat świadczeń rodzinnych w latach 2013-2016 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 8: Realizacji wypłat świadczeń rodzinnych w latach 2013-2016

Lata	2013	2014	2015	2016
Zasiłki rodzinne i dodatki do zasiłków				
Liczba rodzin	785	737	604	878
Kwota świadczeń	2 267 512	2 099 514	2 053 111	2398410
w tym jednorazowy dodatek z tytułu urodzenia się dziecka				
Liczba świadczeń	57	67	71	85
Kwota świadczeń	57 000	67 000	71 000	85000
jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka				
Liczba świadczeń	103	121	126	143
Kwota świadczeń	103 000	121 000	126 000	143000

Źródło: Opracowanie własne wg danych MOPS w Zwoleniu

Ponadto MOPS w Zwoleniu zajmując się realizacją ustawy o świadczeniach rodzinnych, przyjmuje wnioski o świadczenie rodzicielskie przysługujące osobom nie posiadającym innego tytułu do wypłaty zasiłku macierzyńskiego. W okresie od wejścia nowelizacji ustawy, tj. od 01.01.2016 do końca grudnia 2016r., MOPS w Zwoleniu wypłacił w/w świadczenie 76 osobom.

Od stycznia 2017 r. MOPS w Zwoleniu realizuje także zadania z zakresu ustawy o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” z dnia 4 listopada 2016r. Zgodnie z tą ustawą rodzinom, w których urodzi się dziecko, u którego zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie, albo nieuleczalną chorobę zagrażającą życiu, które powstało w okresie prenatalnym lub w czasie porodu, przysługuje jednorazowe świadczenie w wysokości 4 tys. zł. Od momentu wejścia w życie ustawy do MOPS w Zwoleniu wpłynął 1 wniosek o ustalenie prawa do w/w świadczenia.

W celu częściowego pokrycia wydatków związanych z wychowywaniem dziecka realizowana jest ustawa o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci z 11 lutego 2016r. Wysokość świadczenia wychowawczego wynosi 500 zł na dziecko w rodzinie do dnia ukończenia przez nie 18 r. ż.

Tabela 9: Wydatki na świadczenie wychowawcze za okres IV – XII 2016 w gminie Zwolen

Miesiąc	Liczba świadczeń wypłaconych w miesiącu świadczeń	Liczba rodzin pobierających świadczenie wychowawcze	Wydatki poniesione w miesiącu w zł
kwiecień	577	343	288 450
maj	1 828	744	911 307
czerwiec	2 343	997	1 167 891
lipiec	2 103	1 086	1 044 354
sierpień	1 756	1 087	876 807
wrzesień	1 752	1 096	872 597
październik	1 726	1 095	861 387
listopad	1 763	1 097	877 780
grudzień	1 736	1 104	865 558
Razem			7 477 681

Źródło: Opracowanie własne wg danych MOPS w Zwoleniu

Średnio w miesiącu wypłacone są 1 732 świadczenia wychowawcze dla ok. 1 090 rodzin zamieszkujących na terenie gminy Zwoleń.

Wiele rodzin, z terenu naszej gminy, znajduje się w trudnej sytuacji życiowej. Z myślą o nich stworzono nowy zawód – asystenta rodziny. Działając na podstawie ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, MOPS w Zwoleniu zatrudnia jednego asystenta rodziny, który wspiera swoich podopiecznych w pokonywaniu trudności życiowych, zwłaszcza, jeśli dotyczą one opieki i wychowania dzieci. Na chwilę obecną asystenturą objętych jest 7 rodzin.

Powyższe działania z zakresu realizacji polityki prorodzinnej wpływają na stworzenie odpowiednich warunków życia dla rodziny, jej powstania, prawidłowego funkcjonowania i spełniania przez nią wszystkich ważnych społecznie ról.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej stara się łagodzić sytuację osób i rodzin poprzez wdrażanie materialnych oraz pozamaterialnych form pomocy, w tym pracy socjalnej wobec indywidualnych osób i rodzin, aktywizowania społeczności lokalnej oraz poprzez realizację projektów dofinansowywanych ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego. Głównym celem jest pomoc oraz zapobieganie marginalizacji osób i rodzin, poprzez ich społeczne aktywizowanie, psychiczne wzmocnienie i mobilizowanie do podejmowania starań w celu poprawy swojej sytuacji. Należy jednak zaznaczyć, że same tego rodzaju działania, mimo że są niezwykle ważne i potrzebne, nie rozwiążą wszystkich istniejących problemów. Osobom i rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej należy w pierwszej kolejności udzielić odpowiedniego wsparcia finansowego na zaspokojenie podstawowych potrzeb bytowych i zapewnienie godnych warunków życia. Ograniczenia w tym zakresie powodują, że uaktywnianie tych środowisk jest bardzo trudne, a czasem wręcz niemożliwe. Obniżanie środków na pomoc społeczną może zatem prowadzić do marginalizacji części mieszkańców gminy, powodując w efekcie ich społeczne wykluczenie.

4. Asystent rodziny i inne formy pomocy w opiece i wychowaniu dziecka

Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, pomocy w opiece i wychowaniu dziecka prowadzone jest w formie:

1. Pracy z rodziną, obejmującej:

- a) konsultacje i poradnictwo specjalistyczne,
- b) terapię i mediacje,
- c) usługi opiekuńcze i specjalistyczne dla rodzin z dziećmi,
- d) pomoc prawną,
- e) organizowanie grup wsparcia lub grup samopomocowych.

2. Pomocy w opiece i wychowaniu dziecka.

Przy Ośrodku Pomocy Społecznej w Zwoleniu funkcjonuje Punkt Informacyjno - Konsultacyjny dla Ofiar Przemocy Domowej, w ramach, którego nieodpłatnych porad udziela psycholog. Ponadto funkcjonuje Punkt Nieodpłatnej Pomocy Prawnej, w ramach którego świadczona są usługi poradnictwa z zakresu prawa.

Rodziny, które przeżywają trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, mogą otrzymać wsparcie w postaci usług asystenta rodziny. Z chwilą, gdy ośrodek pomocy społecznej poweźmie informacje o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, pracownik socjalny przeprowadza wywiad środowiskowy i po analizie sytuacji może wnioskować o przydzielenie rodzinie asystenta rodziny. Współpraca pomiędzy rodziną a asystentem rodziny opiera się na wspólnym opracowaniu i realizacji planu pracy.

W zależności od indywidualnej sytuacji rodziny plan pracy obejmuje udzielanie przez asystenta rodziny wsparcia między innymi w takich obszarach, jak:

- poprawa sytuacji życiowej, w tym zdobywanie umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego,
- pomoc w rozwiązywaniu problemów socjalnych, psychologicznych, wychowawczych z dziećmi,
- pomoc w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej i motywowaniu członków rodzin do podnoszenia kwalifikacji zawodowych,
- udzielanie wsparcia dzieciom, w szczególności przez udział w zajęciach

socjoterapeutycznych i psychoedukacyjnych,

- prowadzenie indywidualnych konsultacji wychowawczych dla rodziców i dzieci.

Asystent wspiera rodziny wychowujące dzieci, w których występują problemy trudne do pokonania samodzielnie przez tę rodzinę, pomaga również rodzicom ubiegającym się o odzyskanie władzy rodzicielskiej. Jego głównym zadaniem jest niedopuszczenie do oddzielenia dzieci od rodziny oraz podjęcie działań zmierzających do zażegnania kryzysu w rodzinie. Efektem właściwie prowadzonej pracy asystenta z rodziną powinno być pozostanie dziecka w rodzinie lub jego powrót do rodziców, jeżeli już zostało umieszczone poza rodziną. Pomoc świadczona przez asystenta rodziny jest zawsze prowadzona za zgodą rodziny i z jej aktywnym udziałem. Jedynym wyjątkiem od tej zasady jest sytuacja, gdy na mocy postanowienia sądu rodzinnego rodzinie przydzielony zostaje asystent rodziny jako bezwzględnie konieczna metoda wsparcia jej funkcjonowania.

MOPS w Zwoleniu od lipca 2013 roku zatrudnia jednego asystenta rodziny, którego zadaniem jest wspieranie swoich podopiecznych w pokonywaniu trudności życiowych, zwłaszcza, jeśli dotyczą one opieki i wychowania dzieci.

Poniższa tabela prezentuje realizację zadań gminy z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej za okres od VII – XII 2016r.

Tabela 10: Realizacja zadań gminy z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej za okres od VII – XII 2016r.

Opis danych	Liczba
Liczba asystentów rodziny w gminie	1
Liczba rodzin korzystających z usług asystenta rodziny, z tego:	8
do 3 m-cy	0
powyżej 3 do 12 m-cy	1
powyżej roku	7
Przeciętny czas pracy asystenta z rodziną (w m-cach)	24
Liczba rodzin, z którymi asystent rodziny zakończył pracę, w tym:	1
ze względu na osiągnięcie celów	1
Liczba rodzin, które korzystały z usług asystenta rodziny	9

Źródło: Opracowanie własne wg danych MOPS w Zwoleniu

Na chwilę obecną asystenturą objętych jest 7 rodzin.

Pomoc w opiece i wychowaniu dziecka może odbywać się także w formie:

- rodziny wspierającej, która przy współpracy asystenta rodziny, pomaga rodzinie przeżywającej trudności. Pełnienie funkcji rodziny wspierającej może być

powierzone osobom z bezpośredniego otoczenia dziecka. Z rodziną wspierającą zawiera się umowę dotyczącą zwrotu kosztów związanych z udzielaniem przez nią pomocy. Rodzina wspierająca musi posiadać pozytywną opinię ośrodka pomocy społecznej wydaną na podstawie wywiadu środowiskowego,

- placówek wsparcia dziennego (w czasie pozalekcyjnym) np. świetlic, kół zainteresowań, ognisk wychowawczych, zajęć terapeutycznych, pracy podwórkowej. Sprawują one funkcje opiekuńcze, wspierają rodziców w wychowywaniu dzieci, uczą gospodarowania czasem, odpowiedzialności, obowiązkowości.

5. Karta Dużej Rodziny

Ogólnopolska Karta Dużej Rodziny to system zniżek dla rodzin wielodzietnych. Przysługuje niezależnie od dochodu rodzinom z przynajmniej trójką dzieci:

- w wieku do ukończenia 18 roku życia,
- w wieku do ukończenia 25 roku życia, w przypadku gdy dziecko uczy się w szkole lub w szkole wyższej,
- bez ograniczeń wiekowych, w przypadku dzieci legitymujących się orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności.

Karta Dużej Rodziny została wprowadzona 16 czerwca 2014 r. Jest systemem zniżek i dodatkowych uprawnień dla rodzin posiadających co najmniej troje dzieci. Zniżki te obowiązują w instytucjach publicznych oraz w firmach prywatnych. Posiadacze Karty Dużej Rodziny mają możliwość tańszego korzystania z oferty kulturalnej, ośrodków rekreacyjnych oraz z księgarni. Karta umożliwia zakup jedzenia, kosmetyków, odzieży i obuwia, książek, zabawek, paliwa, a także opału w niższej cenie. Ponadto posiadacze Karty mają prawo do obniżenia kosztów rachunków za usługi telekomunikacyjne oraz bankowe. Dodatkowo umożliwia ona tańsze przejazdy pociągami oraz komunikacją publiczną w wybranych miejscowościach. Karta przyznawana jest również dzieciom umieszczonym w rodzinnej pieczy zastępczej na czas umieszczenia w danej rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka.

Ponadto w gminie Zwoleń od czerwca 2013 r. realizowany jest Program „Duża Rodzina 3+” będący elementem polityki społecznej realizowanej przez gminę dla rodzin z jej terenu. Karta wydawana jest od 1 września 2013 roku, na okres 1 roku.

Poniższa tabela obrazuje ilość kart wydanych w ramach Program „Duża Rodzina 3+” w gminie Zwoleń w poszczególnych latach.

Tabela 11: Liczba Kart Dużej Rodziny wydanych w gminie Zwoleń

Lata	2014	2015	2016
Liczba wydanych Kart Dużej Rodziny	499	228	10

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Zwoleniu

Członkowie rodzin objęci Programem mogą korzystać z następujących ulg:

- zwolnienie z opłat za bilety wstępu do Muzeum Regionalnego oraz z opłat za naukę gry na instrumentach klawiszowych w Domu Kultury w Zwoleniu,
- zapewnienie ulgi 50% za drugie dziecko oraz nieodpłatnego dowozu każdego następnego dziecka do szkoły,
- zapewnienie ulgi 50% za drugie i każde następne dziecko z tej samej rodziny uczęszczające do przedszkola publicznego.

6. Sytuacja mieszkaniowa

W gminie Zwoleń ogół zasobów mieszkaniowych liczy około 5 274 mieszkań o łącznej powierzchni użytkowej 419 747m², a średnia powierzchnia 1 mieszkania wynosiła 79,6m² (w przeliczeniu na 1 osobę przypadało 27,5m²).

Gmina Zwoleń dysponuje 21 lokalami socjalnymi (stan na 31 grudnia 2015r):

- ul. Wojska Polskiego 80B – 2 lokale,
- ul. Dr. Perzyny 114A (barak) – 6 lokali,
- ul. Bogusza 31 (b. Przedszkole) – 4 lokale,
- Jasieniec Kolonia 107 (w budynku Agronomówki) – 3 lokale
- Męciszów (w budynku byłej szkoły podstawowej) 2 lokale,
- Linów (w budynku byłej szkoły podstawowej) - 3 lokale,

Gmina Zwoleń w 2016 roku oddała do użytku 5 mieszkań komunalnych, które po modernizacji, przebudowie i w jednym przypadku zmianie sposobu użytkowania służyć mieszkańcom. Nowy dach nad głową w minionym roku otrzymały 4 rodziny. Wśród nich znajdują się trzy rodziny składające się z matek samotnie wychowujących dwoje dzieci oraz jedna rodzina pełna z czwórką dzieci. W sumie pomoc uzyskało 12 osób. Przydziałem mieszkań zajmuje się Komisja składająca się z: Radnych Rady Miejskiej,

Pracowników MOPS, Policji, Urzędu Pracy i Urzędu Miejskiego.

Mieszkania socjalne przydzielane są osobom ubogim oraz żyjącym w złych warunkach.

Lokale socjalne mają służyć zaspokajaniu potrzeb ludzi w trudnych sytuacjach życiowych.

Aktualnie istniejącą sytuację mieszkaniową na terenie gminy Zwoleń cechuje głównie:

- niedostateczny jeszcze poziom wyposażenia mieszkań w podstawowe urządzenia, głównie na terenach wiejskich oraz słaby rozwój sieci kanalizacyjnej i wodno – ściekowej, aczkolwiek sytuacja szczególnie na terenach wiejskich ulega poprawie, w porównaniu do lat ubiegłych. Mieszkania podłączone do wodociągu stanowią 78,1 % ogółu mieszkań, łazienkę posiada 75,1%, centralne ogrzewanie 56,6%,
- pozytywne wskaźniki wskazujące na brak przeludnień mieszkań,
- wciąż utrzymujące się różnice w standardzie mieszkań,
- brak budownictwa komunalnego i socjalnego.

IV. Cele programu

Cel główny „Programu Wspierania Rodziny w Gminie Zwoleń na lata 2017 – 2019” brzmi:

„Zintegrowany system wspierania rodzin dysfunkcyjnych i znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej.

Cel główny będzie możliwy do osiągnięcia dzięki realizacji celów szczegółowych i zadań, zaprezentowanych w poniższej tabeli:

Cel szczegółowy 1: Wzmacnianie bezpieczeństwa socjalnego i wspieranie rodzin.	
Zadania	Realizatorzy/Partnerzy
1.1. Sprawne diagnozowanie problemów w rodzinach	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, szkoły, przedszkola, Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna, służba zdrowia, policja.
1.2. Pomoc asystenta rodziny	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej
1.3. Organizacja posiłków dla dzieci z rodzin ubogich	Ośrodek Pomocy Społecznej, szkoły, przedszkola, świetlice profilaktyczno - wychowawcze.
1.4. Udzielanie pomocy materialnej o charakterze socjalnym	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej

Cel szczegółowy 2: Wspomaganie edukacji dziecka i wspieranie organizowania różnych form spędzania wolnego czasu dla dzieci	
2.1. Organizowanie dzieciom czasu wolnego	biblioteki, przedszkola, szkoły, świetlice profilaktyczno - wychowawcze, Dom Kultury, kluby sportowe
2.2. Wspieranie edukacji uzdolnionych uczniów	Urząd Miasta, biblioteki, przedszkola, szkoły, stowarzyszenia oświatowe, Dom Kultury
2.3. Wyrównywanie szans edukacyjnych wszystkich dzieci	Urząd Miasta, biblioteki, przedszkola, szkoły, stowarzyszenia oświatowe, Dom Kultury, świetlice środowiskowe
2.5. Zwiększenie liczby miejsc rekreacji dla dzieci, udostępnienie atrakcji dzieciom i młodzieży	Urząd Miasta, organizacje pozarządowe, Klub Sportowy Zwolenianka, kościół, szkoły, Dom Kultury
Cel szczegółowy 3: Promowanie wartości rodziny i umacnianie więzi jej członków	
3.1. Umacnianie więzi rodzinnych poprzez międzypokoleniową wymianę doświadczeń	Ośrodek Pomocy Społecznej, biblioteki, przedszkola, szkoły, kościół, Uniwersytet III Wieku
3.2. Informowanie o działalności instytucji świadczących pomoc na rzecz rodziny	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, biblioteki, przedszkola, szkoły, kościół
3.3. Organizowanie festynów, imprez integrujących rodzinę	Urząd Miejski, Dom Kultury, organizacje pozarządowe, szkoły, kościół
3.4. Wspomaganie rodzin wielodzietnych w dostępie do wypoczynku i atrakcji	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Dom Kultury, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, szkoły, kościół
Cel szczegółowy 4: Profilaktyka i zapobieganie zjawiskom dysfunkcji społecznych.	
4.1. Analiza sytuacji w rodzinach i rozpoznanie przyczyn istniejących problemów	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna, szkoły, przedszkola.
4.2. Monitorowanie sytuacji dzieci pochodzących z rodzin dysfunkcyjnych.	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej przedszkole, szkoła, dzielnicowi, kuratorzy sądowi, Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna
4.3. Pomoc asystenta rodziny	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej
4.4. Zwiększenie dostępności do specjalistycznego poradnictwa rodzinnego, informowanie o miejscach pomocy poprzez kampanie informacyjne	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, kościół
4.5. Monitorowanie środowisk zagrożonych uzależnieniami, nakłanianie do podjęcia terapii	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, kuratorzy, Policja

4.6. Organizowanie szkoleń dla pracowników wspierających rodziny dysfunkcyjne, podnoszenie ich kwalifikacji	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej
--	-----------------------------------

V. Adresaci programu

Adresatami programu są rodziny zamieszkujące gminę Zwolen', znajdujące się w trudnej sytuacji życiowej, przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, zagrożone ubóstwem oraz innymi zjawiskami dysfunkcyjnymi. Szczególną troską należy otoczyć dzieci i młodzież, aby zminimalizować negatywne skutki ich życia w dysfunkcyjnych środowiskach, by w przyszłości mogły samodzielnie i prawidłowo funkcjonować w społeczeństwie.

VI. Podmioty świadczące pomoc w zakresie wspierania rodziny, partnerzy programu

Na terenie Gminy Zwolen' funkcjonuje wiele podmiotów wspierających rodziny. Należą do nich między innymi:

- Urząd Miejski w Zwoleniu,
- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Zwoleniu,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Zwoleniu
- Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Zwoleniu,
- Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Zwoleniu,
- Powiatowy Urząd Pracy w Zwoleniu,
- Komenda Powiatowa Policji w Zwoleniu,
- Sąd Rejonowy w Zwoleniu,
- kuratorzy sądowi,
- placówki oświatowe,
- świetlice profilaktyczno - wychowawcze,
- służba zdrowia,
- organizacje pozarządowe,
- parafie.

VII. Oczekiwane rezultaty

- Poprawa stanu bezpieczeństwa rodzin i ich członków.
- Zmniejszenie zjawiska wykluczenia społecznego oraz marginalizacji.
- Poprawa funkcjonowania rodzin dotkniętych problemami.
- Poprawa opieki nad dziećmi.
- Zmiana postaw społecznych.
- Umacnianie więzi rodzinnych.
- Zwiększenie dostępności rodzin dysfunkcyjnych do poradnictwa specjalistycznego.
- Zwiększenie umiejętności rozwiązywania konfliktów w rodzinach.

VIII. Źródła finansowania programu

„Program Wspierania Rodziny w Gminie Zwoleń na lata 2017 – 2019” finansowany będzie z następujących źródeł:

- środki własne gminy,
- dotacje z budżetu państwa,
- środki pozabudżetowe.

IX. Wdrażanie i monitoring

Jednostką odpowiedzialną za wdrażanie oraz monitorowanie „Programu Wspierania Rodziny w Gminie Zwoleń na lata 2017 – 2019” jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Zwoleniu. Przedmiotowy Program jest dokumentem otwartym i długofalowym, który będzie podlegał ewaluacji w zależności od rozpoznanych potrzeb wskazywanych przez podmioty zajmujące się sprawami rodziny. Monitoring będzie polegał na pozyskiwaniu informacji i danych od podmiotów realizujących poszczególne zadania, co umożliwi wgląd w zakres podejmowanych działań, ich analizę oraz ocenę skuteczności. Analiza i ocena zebranych informacji umożliwi opracowanie dalszych przedsięwzięć oraz doskonalenie dotychczas wykonanych zadań.

X. Podsumowanie

„Program Wspierania Rodziny w Gminie Zwoleń na lata 2017 – 2019” ma na celu wspomaganie prawidłowego funkcjonowania rodziny oraz rozwoju dziecka. Rodzina jest podstawową komórką społeczną, zaspokajającą najistotniejsze potrzeby. Środowisko rodzinne powinno być naturalnym środowiskiem wychowawczym dla dzieci. Prawidłowo funkcjonująca rodzina jest w stanie zapewnić bezpieczeństwo emocjonalne, a także przystosowanie do życia w społeczeństwie. Realizacja zadań opisanych w niniejszym dokumencie wymaga wsparcia i pomocy ze strony wielu podmiotów. Zintegrowane działania instytucji, przy aktywnym włączaniu osób zainteresowanych, umożliwią poprawne funkcjonowanie rodzin na terenie gminy Zwoleń.